స్పర్శ

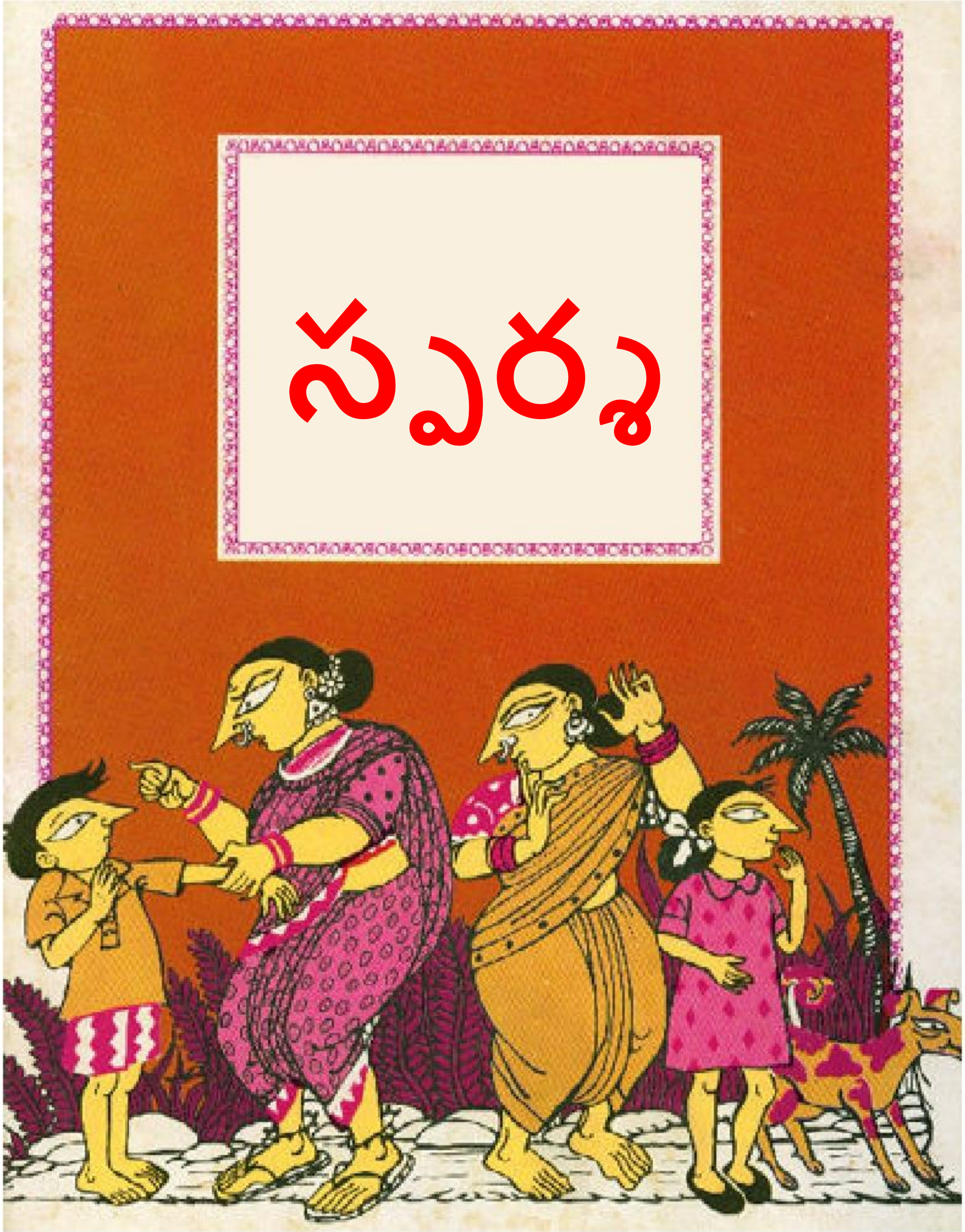

జయవంత్ దల్వీ

చిత్రాలు : సుజాత సింగ్

తెలుగు అనువాదం : కె .శ్రీకృష్ణ సాయి

జయవంత్ దళ్వీ

ప్రముఖ మరాఠీ రచయిత. ఆయన రచనల్లో నాటకాలు, నవలలు, కథా సంపుటాలు ముఖ్యమైనవి. ఆయన అనేక రచనలు హిందీతో పాటు ఇతర భారతీయ మరియు విదేశీ భాషల్లోకి అనువదించబడ్డాయి. అవి విస్తృతంగా చర్చించబడ్డాయి కూడా.ఒక వ్యక్తి తన అంతరంగంలోని భావాలను కలంతో కాగితంపై ఆవిష్కరించే ప్రక్రియ ఆయన దాదాపు అన్ని రచనల్లోనూ కనిపిస్తుంది. ఆయన రచనల్లో ఎక్కువగా స్త్రీ-పురుష సంబంధాలే ప్రధానాంశంగా ఉంటాయి. ఆయన నాటకాల్లో 'మహాసాగర్', 'సంధ్యాఛాయ', 'పురుష్' ముఖ్యమైనవి.ఆయన కథా సంపుటాల్లో 'స్పర్శ', 'రుక్మిణి', 'స్వప్నరేఖ' ముఖ్యమైనవి. ఆయన సుమారు పద్నాలుగు నవలలు రాశారు. వాటిలో 'ధర్మానంద్', 'మహానందా', 'స్వాగత్', 'చక్ర' ప్రసిద్ధి పొందాయి. 'మహానందా' ఆధారంగా మరాఠీలో, 'చక్ర' ఆధారంగా హిందీలో సినిమాలు నిర్మించబడ్డాయి.'చక్ర'లో మురికివాడల్లో నివసించే ప్రజల జీవితాలను ఆయన ఎంతో హృద్యంగా, సజీవంగా చిత్రించారు. మిగతా దాదాపు అన్ని రచనలు మధ్యతరగతి జీవన విధానాన్ని ఆధారంగా చేసుకున్నవే. నాటకం, వ్యంగ్యం, కథ వంటి అన్ని సాహిత్య ప్రక్రియల్లోనూ ఆయన ప్రావీణ్యం సంపాదించారు. సమకాలీన జీవితంలోని కష్టాలు, పోరాటాలు, వాటి ప్రభావం మానవ హృదయంపై ఎలా ఉంటుందో ఆయన రచనల్లో స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది.'స్పర్శ' కథలో కూడా నాని అనే పాత్ర భావోద్వేగాలను ఎంతో హృద్యంగా చిత్రించారు.

సాయంత్రపు సూర్యకిరణాలు ఇంకా నేలను చేరలేదు. అవి ఒక పెద్ద రావిచెట్టు కొమ్మల మధ్య నుంచి వడపోసుకుని వస్తున్నట్లుగా కనిపించాయి. పిల్లగాలి ఆ చెట్టు అంతటినీ తాకుతూ, దాన్ని నవ్విస్తున్నట్లుగా ఉంది. చెట్టు కాండంలోని ఒక తొర్రలోంచి ఒక చిలుక తొంగి చూసింది. ఒక పొడవాటి గూడు కొమ్మకు వేలాడుతూ ఉంది. అది ఏ పక్షిదో ఎవరికి తెలుసు?ఆ చెట్టు కింద ఆకాశం వైపు చూస్తూ రామారావు నిలబడి ఉన్నాడు. అతని కళ్లలో కన్నీళ్లు ఉన్నాయి. ఎందుకో ఎవరికీ తెలియదు. ఈ రోజు అతని కళ్లలో కన్నీళ్లు ఎందుకు ఉబికి వచ్చాయో నాకు కూడా తెలియదు.నాలుగు సంవత్సరాల క్రితం నాని ఆశ్రమానికి వెళ్లినప్పుడు కూడా అతని కళ్లలో ఇంత తడి లేదు. ఇప్పుడు ఆమె కోలుకుని తిరిగి వస్తోంది. అతని హృదయంలో ఆనందం ఉండాలి. మరి అతను ఎందుకు బాధపడుతున్నాడు?ఆ రావిచెట్టు కింద నాని రాక కోసం ఒక పెద్ద సమూహం ఎదురుచూస్తోంది. నాని కొడుకు వీణు, అతని భార్య అనురాధ, వారి ఎనిమిదేళ్ల కొడుకు రంగ, అలాగే చుట్టుపక్కల ప్రాంతంలోని మహిళలు, పిల్లలు అందరూ అక్కడికి చేరుకున్నారు.

"రంగా, నానమ్మ నిన్ను పిలిచినా, ఆమె దగ్గరకు అస్సలు వెళ్లవద్దు!" అని అనురాధ రంగాకి మళ్లీ మళ్లీ చెబుతోంది.రామారావుకు ఇది నచ్చలేదు. డాక్టర్లు నాని ఇప్పుడు పూర్తిగా కోలుకున్నారని, ఆరోగ్యంగా ఉన్నారని చెప్పారు."భయ్యారం, నాని ఇప్పటికి వచ్చి ఉండాలి కదా.""ఆగండి, బస్సు వస్తోంది."అందరినీ నిశ్శబ్దంగా ఉండమని చెప్పేందుకు ప్రయత్నిస్తున్న పక్కింటి ఆంటీ, చెవులు రిక్కించి శ్రద్ధగా వింటోంది.కానీ రామారావుకు అలా అనిపించలేదు. బస్సు శబ్దాన్ని అతను అంతకుముందే చాలాసార్లు విన్నాడు.

"ఆమె వచ్చేసింది, వచ్చేసింది!" అని కాకూ మళ్లీ అరిచింది.ఈసారి నిజంగానే బస్సు వచ్చింది. ప్లాట్‌ఫారమ్‌పై కూర్చున్నవారంతా లేచి నిలబడ్డారు.రామారావు మాత్రం కదలకుండా రాయిలా నిలబడ్డాడు. అతని చూపు రావిచెట్టు కింద ఉన్న పాత గణేశుడి విగ్రహంపై పడింది. అక్కడ దీపం వెలిగించడం డాగడ్ కుటుంబం ఆచారం."అనూ, చీకటి పడుతోంది. దయచేసి ఆ విగ్రహం ముందు దీపం వెలిగించు. నానికి అది నచ్చుతుంది.""అవును, సరే!"

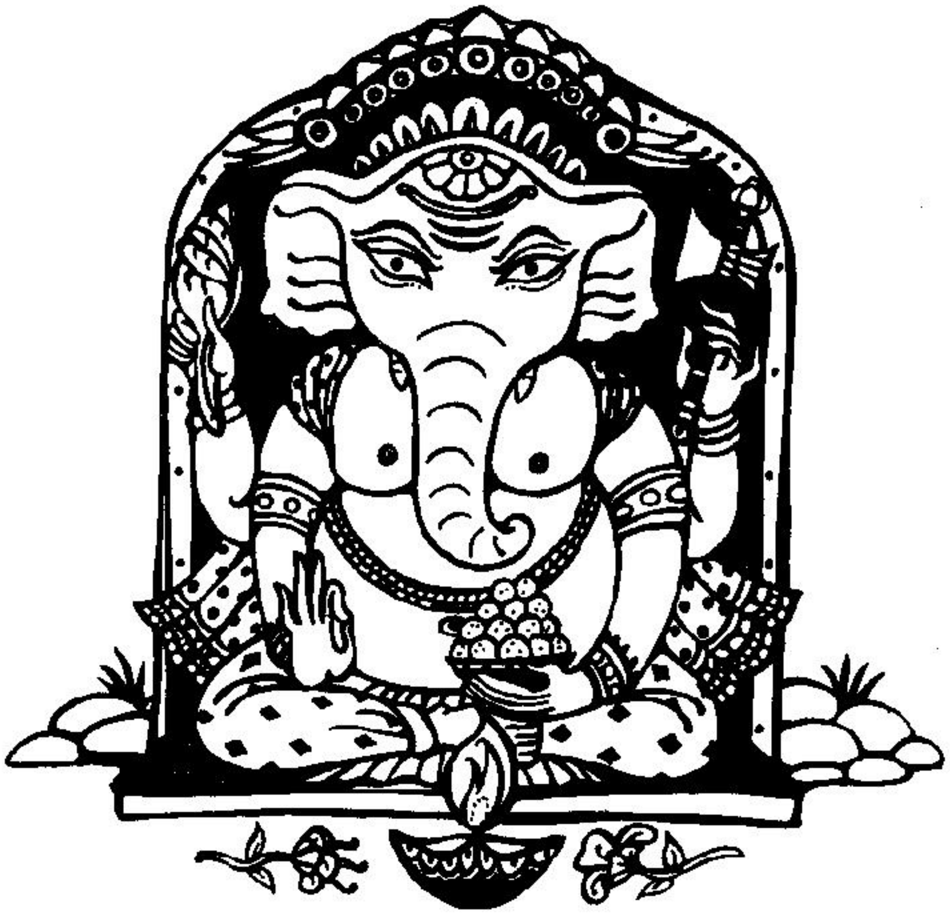

అనూ గణపతి విగ్రహం ముందు దీపం వెలిగించింది. గాలికి ఆ దీపపు జ్వాల ఊగుతూ ఉంది. ఆ వెలుగులో గణపతి విగ్రహం ఎంతో ప్రశాంతంగా కనిపించింది.విగ్రహం చేతుల వేళ్లు వాననీటికి, గాలికి అరిగిపోయాయి. తొండం మీద ఎన్నో గీతలు పడి, బాగా గీసుకుపోయింది. దాని పొడవాటి చెవులు విరిగిపోయాయి.రామారావు ఎన్నో ఏళ్లుగా ఆ విగ్రహాన్ని గమనిస్తూనే ఉన్నాడు. కానీ ఆ రాతి దేవతలో దాగి ఉన్న శక్తిని మాత్రం అతను ఎప్పుడూ అనుభవించలేదు.

బస్సు గేటు దగ్గర ఆగింది. భయ్యారం ముందుగా కిందకు దిగాడు. తర్వాత నాని కిందకు దిగేందుకు అతను సహాయం చేశాడు."భయ్యారం, ఇంత ఆలస్యం ఎలా అయింది?" అని వీణు దూరం నుంచి అడిగాడు."బస్సు టైరు పంక్చర్ అయింది!" అని భయ్యారం సామాను కిందకు దించుతూ చెప్పాడు."నక్తి పెళ్లిలో ఎప్పుడూ లక్ష అడ్డంకులు వస్తూనే ఉంటాయి!" అని నాని పెద్దగా నవ్వింది.ఆమె నవ్వుతో అక్కడి వాతావరణమంతా ఒక్కసారిగా వెలుగొందినట్లయింది.

నాలుగు సంవత్సరాల క్రితం నాని ఇంటి నుంచి అమరావతి ఆశ్రమానికి వెళ్లినప్పుడు, ఇక ఆమె ఎప్పటికీ తిరిగి రాకపోవచ్చని నేను అనుకున్నాను. ఆమె వెళ్లే ముందు ఇంట్లోని ప్రతి వస్తువునూ చివరిసారిగా తాకింది. గణేశుడికి నమస్కరించి, తన చేతితో ఆయనను తాకి, కాసేపు ఆయన ముందు కూర్చుంది.అదే ఇంటికి తిరిగి రావడం వల్ల ఆమె ఆనందించడం చాలా సహజమే. నాని పెదవులపై చిరునవ్వు విరిసింది. ఆమె ముఖమంతా ఆనందంతో నిండిపోయింది.“రంగా, ఈ బంతిని తీసుకో!” అని నాని రంగాను పిలిచింది.కానీ రంగా అలా నిలబడే ఉన్నాడు. అసలు కదలలేదు.“బహుశా నిన్ను మర్చిపోయినట్టున్నాడు! ఒక్కసారి నిన్ను గుర్తుపడితే, ఇక నిన్ను వదిలిపెట్టడు!” అని అను చెప్పి, రంగాను మరింత వెనక్కి నెట్టింది.“అమ్మా, తర్వాత నీ దగ్గరకు వస్తాడు!” అని వీణు అన్నాడు.మెట్లు ఎక్కుతున్నప్పుడు నాని పట్టుకోవడానికి పక్కనున్న కడ్డీ వైపు చేయి చాచింది.“ఆమెకు భయ్యారం సహాయం చేయి!” అని వీణు గట్టిగా అరిచాడు.భయ్యారం సహాయంతో నాని మెట్లు ఎక్కి పైకి వచ్చి, ప్లాట్‌ఫారమ్‌పై ఆగింది.

“ఇప్పటికీ ఎవరైనా గణేశుడికి దీపం వెలిగిస్తున్నారో లేదో అని నేను ఆలోచిస్తున్నాను.”“నువ్వు వెళ్లినప్పుడు ఎలా ఉందో, ఇప్పటికీ అలాగే ఉంది. వెళ్లి గణేశుడికి నమస్కారం చేసుకో!” అని రామారావు సమాధానం ఇచ్చాడు.నాని గణేశుడి ముందు తల వంచి నమస్కరించి, ఆయన ముందు కూర్చుంది. మసకబారుతున్న సాయంత్రపు చీకటిలో ఆమె చుట్టూ ఉన్నవైపు చూసింది.పిల్లలంతా ఏదో కొత్తగా వచ్చిన వస్తువును చూస్తున్నట్లుగా ఆమెనే తదేకంగా చూస్తున్నారు.నాని చిరునవ్వు నవ్వింది.**హృదయంలో ఆనందం ఉంటే, ఇక మరేదీ ముఖ్యం కాదు.**

అప్పుడే కాకూ నానిని కలవడానికి వచ్చింది. పొరుగింటివాళ్లు కూడా ఎన్నో సంవత్సరాల తర్వాత నానిని కలుసుకోవడంతో, అందరూ ఆమెతో మాట్లాడటంలో మునిగిపోయారు.మాట్లాడుతూనే ఆమె నాని ముక్కును, పెదవులను నిశితంగా చూసింది. వాటిపై తెల్లటి మచ్చలు కనిపించాయి.అంతలోనే ఆవు పెద్దగా అంబా అని అరిచింది."అది నన్ను గుర్తుపట్టింది!" అని నాని నవ్వుతూ చెప్పింది.నాని, రామారావు కలిసి పశువుల కొట్టం వైపు నడిచారు. నాని ఆవును ప్రేమగా నిమిరి, దాని ముఖాన్ని ఆప్యాయంగా చేతితో తడిమింది.

తర్వాత నాని ఇంట్లోకి వెళ్లింది. చేతులు, ముఖం కడుక్కొని వచ్చి, టీ తాగడానికి అరుగు మీద కూర్చుంది."నాని, మీరు ఇక్కడ ఏ పనీ చేయకూడదు," అని అనూ వచ్చి చెప్పింది."ఎందుకు?""మీరు చేయాల్సిందల్లా విశ్రాంతిగా ఉండి, హాయిగా సేదతీరడమే!""అలా ఎవరు చెప్పారు? వీణా?" అని నాని అడిగి నవ్వింది.ఈ రోజు ఆమె నవ్వుల రోజే.

సాయంత్రం నాని ఒక బిందె తీసుకుని పశువుల కొట్టం వైపు బయలుదేరింది."ఏం చేస్తున్నారు?!" అని అనూ ఆశ్చర్యంతో గట్టిగా అరిచింది."నేను ఆవు పాలు పితకడానికి వెళ్తున్నాను.""దయచేసి ఆ బిందెను అక్కడే పెట్టేయండి. మీరు ఏ పనీ చేయాల్సిన అవసరం లేదు.""ఆశ్రమంలో నేను వంట చేసేదాన్ని తెలుసా!""అక్కడ డాక్టర్లు ఉండేవారు! ఇక్కడ మీ వెంట పరిగెత్తి చూసుకునేదెవరు?""ఏమీ కాదు," అని నాని పశువుల కొట్టం వైపు నడుస్తూ చెప్పింది."దయచేసి ఆ బిందెను పెట్టేయండి!" అని అనూ కఠినంగా చెప్పింది.నాని బిందెను తిరిగి అక్కడ పెట్టేసింది. ఆమె హృదయంలో బాధ పొంగుకొచ్చింది. తనను అవమానించినట్లుగా ఆమెకు అనిపించింది.

ఆమె వెంటనే లోపలికి వెళ్లిపోయింది. చీర కొంగుతో ముఖాన్ని కప్పుకుని ఏడ్చింది. పడుకునే ముందు ఆమె ఒక నిర్ణయం తీసుకుంది."ఈ ఇల్లు నాది; ఇక్కడ అందరూ నా మాట వినాలి."ఆశ్రమంలో ఆమె పది, పదిహేను మందికి వంట చేసేది. అలాంటిది ఇక్కడ ఆమెను ఏ పనీ చేయనివ్వడం లేదే?ఆమె తెల్లవారుజామునే నిద్రలేచింది. స్నానం చేసిన తర్వాత పిండి డబ్బా తీసుకుని, పిండిని కలిపి, రొట్టెలు చేసింది.అనూ పొయ్యి దగ్గర రొట్టెల పెద్ద గుట్టను చూసింది."ఇన్ని రొట్టెలు ఎవరు చేశారు?""నేనే! ఇంకెవరు?" అని నాని చెప్పింది.అనూ చేతితో నుదిటిపై కొట్టుకుంది. నాని మాత్రం ఆమెను పట్టించుకోకుండా తిరిగి తన పనిలో, శుభ్రం చేయడంలో నిమగ్నమైంది.

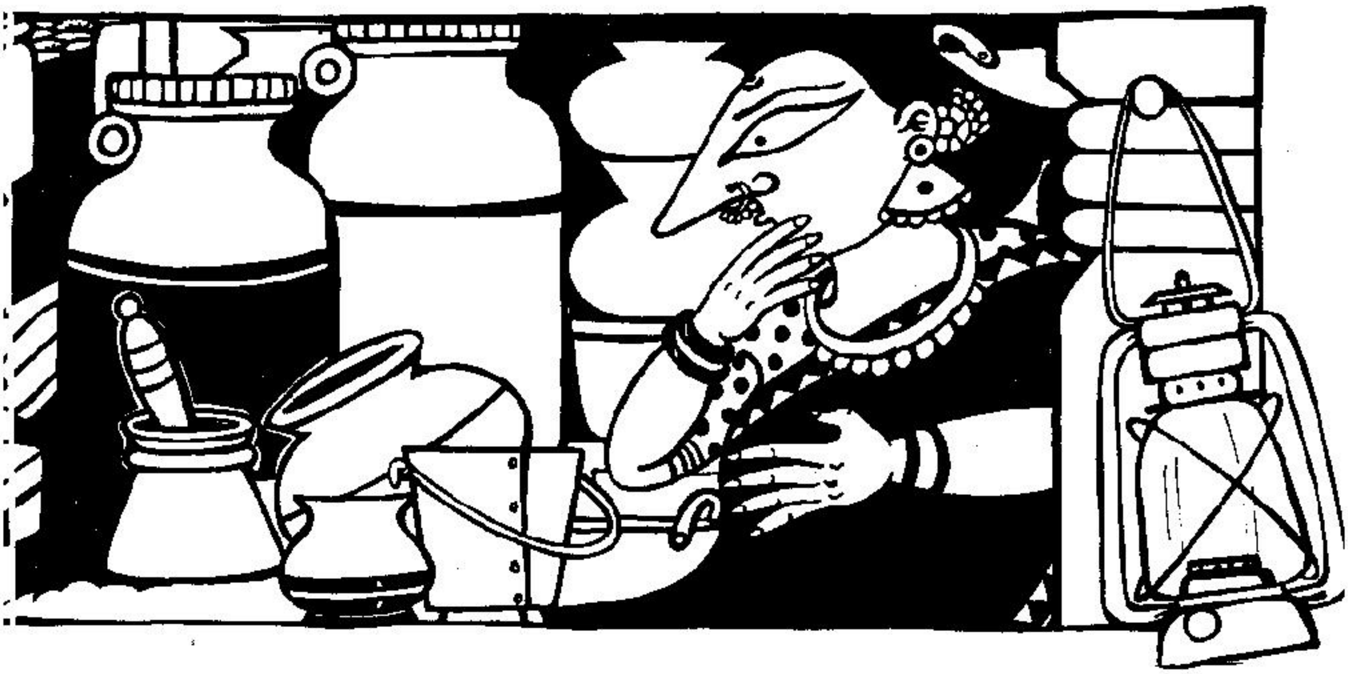

పురుషులు భోజనం ముగించిన తర్వాత, అను మరియు నాని తినడానికి కూర్చున్నారు.

అందరూ రొట్టెలు తిన్నారా?

అవును!

ఎవరైనా ఏమైనా అన్నారా?

అవును, మామగారు అన్నారు, రొట్టెలు చాలా మెత్తగా ఉన్నాయి!

ఇది విన్న నాని ముఖం వెలిగిపోయింది.

అను ఏమీ మాట్లాడలేదు. తింటూ ఆమె నాని వేళ్ళ వైపు చూసింది. వంకర వేళ్ళకు చిన్న చిన్న గోళ్ళు ఉన్నాయి. నాని అవే చేతులతో తింటోంది.

భోజనం చేసిన తర్వాత ఇంట్లోకి వెళ్తుండగా నానికి వీణు కనిపించాడు."వీణూ, నేను చేసిన రొట్టెలు ఎలా ఉన్నాయి?""నాకు నచ్చాయి!"నాని సంతోషంగా వరండాలోకి వెళ్లింది. అక్కడ రామారావు అటూ ఇటూ నడుస్తూ ఉన్నాడు."ఈ రోజు రొట్టెలు ఎలా అనిపించాయి?""ఈ రోజు రొట్టెలు లేవు కదా?"రామారావు దృష్టి ఒక్కసారిగా వీణు కళ్ల వైపు మళ్లింది. అతనికి చాలా ఇబ్బందిగా, సిగ్గుగా అనిపించింది.

నానికి ఏదో తేడాగా అనిపించింది. ఆమె మనసు కొంచెం దిగులుగా మారింది. ఇంట్లో చాప పరచుకుని పడుకోవడానికి ప్రయత్నించింది. కానీ ఆమె కళ్లలో కన్నీళ్లు ఉబికి వచ్చాయి.ఆ సాయంత్రం ఆమె నిశ్శబ్దంగా పాల బిందె కోసం వెతికింది. పాల బిందె ఇతర కడిగే పాత్రలతో పాటు పడి ఉంది. పిండి డబ్బా కూడా కడిగే పాత్రల దగ్గరే ఉంది!ఉదయం ఆ పిండి డబ్బా నిండుగా పిండితో ఉంది. మరి దాన్ని ఎందుకు కడగడానికి పెట్టారు? అని ఆమె ఆలోచించింది.తర్వాత పాల బిందెను తీసుకుని పశువుల కొట్టం వైపు వెళ్లింది. నీళ్లు తీసుకుని ఆవు పొదుగులను కడిగింది.అంతలో ఆవు ముందు పడి ఉన్న రొట్టెలు ఆమె కంటపడ్డాయి.నాని వెంటనే లేచి నిలబడింది.

ఆమె ఆ పాత్రను ఇంట్లోకి తీసుకువచ్చి, గొంతులో అడ్డుపడిన తన భావోద్వేగాలను అణచుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తూ, ఆవరణలోని ఉయ్యాల మీద కూర్చుంది.

ఆ రాత్రి ఆమె తన గదిలోకి వెళ్లింది. అక్కడ కొంచెం దూరంగా రెండు మంచాలు ఉన్నాయి. నిన్న కూడా అలాగే ఉందా?

ఆమె రెండు మంచాలను దగ్గరకు లాగింది. తర్వాత రామారావు వైపు తిరిగి, ఒక చేతిని చాచి ఒక మంచం మీద పడుకుంది.

రాత్రి ఆమె కళ్ళు తెరిచింది.

రామారావు దీపం వెలిగిస్తున్నాడు.

అప్పుడు ఆమె తన దుప్పటిని త్వరగా పక్కకు లాగింది. గాజుల గలగల శబ్దం వినిపించింది, నాని చేయి నేల మీద పడింది. కానీ రామారావు ఆమె చేతిని పైకి ఎత్తి దుప్పటి మీద పెట్టలేదు.

కనీసం చిన్నపాటి స్పర్శ కూడా లేదు!

నాని పెదవుల నుండి ఒక వెక్కి వెక్కి ఏడుపు వెలువడింది. కానీ ఆమె ఏడవలేదు. ఆమె కళ్ళ నుండి కన్నీళ్లు అలా ప్రవహించాయి. ఆమె చేయి ఎంతసేపటి నుండో అదే స్థితిలో ఉండిపోయింది.

ఉదయం రామారావు నిద్రలేచి బయటకు వచ్చాడు. కానీ నాని అతని కంటే చాలా ముందుగానే నిద్రలేచింది.“అత్తయ్య నిద్రలేవలేదా?”“ఆమె ఎప్పుడో నిద్రలేచింది.”“లేదా?”“లేదా? ఓయ్ వీణూ...!”రామారావు గట్టిగా అరిచాడు. వీణు పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చాడు.వాళ్లు అన్నిచోట్లా వెతికారు. ప్రతి గదినీ పరిశీలించారు. కానీ నాని ఎక్కడా కనిపించలేదు.రావిచెట్టు కింద ఒక దీపం వెలుగుతోంది. గణేశుడి నుదుటిపై చందనం తిలకం ఉంది. ఆయన తొండంపై మల్లెపూలు అలంకరించి ఉన్నాయి.“ఆమె ఎక్కడికి వెళ్లి ఉంటుంది?”నాని కోసం అందరూ అన్ని దిక్కులకూ వెళ్లి వెతకసాగారు.చివరికి తెలిసిందేమిటంటే, నాని బస్టాండ్‌లో కనిపించిందని, ఆమె అమరావతి వెళ్లే బస్సు ఎక్కిందని తెలిసింది.